

Programma Schoolmaaltijden

Geen kind met honger in de klas

Sinds 29 maart 2023 loopt het Programma Schoolmaaltijden, een samenwerking tussen het ministerie van Onderwijs, Cultuur en Wetenschap (OCW), het Jeugdeducatiefonds (JEF) en het Rode Kruis (RK). Inmiddels doen ca. 1.900 scholen mee, dat is ruim 1 op de 4 scholen. Zo'n 300.000 leerlingen krijgen via het programma een maaltijd op school of thuis en hoeven dus niet met een lege maag in de klas te zitten. Het Programma Schoolmaaltijden biedt twee keuzes. Zo kunnen scholen kijken welke manier het beste past bij hun wensen, leerlingen en mogelijkheden. Het gaat hierbij om basisscholen en middelbare scholen waarvan minstens 30 procent van de leerlingen uit een gezin komt met een relatief laag inkomen. Ook alle speciaal onderwijsinstellingen mogen deelnemen aan het programma.

Bij aanmelding kunnen scholen kiezen uit:

1. Eten op school – de school organiseert dit zelf en ontvangt hiervoor een vergoeding. Dit loopt via het Jeugdeducatiefonds.
2. Hulp voor ouders/verzorgers door middel van een boodschappenkaart. Op die kaart staat geld waarmee zij zelf extra eten kopen voor hun kinderen die naar school gaan. Dit loopt via het Rode Kruis.

Van de deelnemende scholen hebben ruim 1300 scholen (voor ca 275.000 leerlingen) gekozen voor het organiseren van een maaltijd op school via het Jeugdeducatiefonds. Bijna 600 scholen hebben gekozen voor de boodschappenkaart via het Rode Kruis. Goed voor zo'n 25.000 leerlingen.

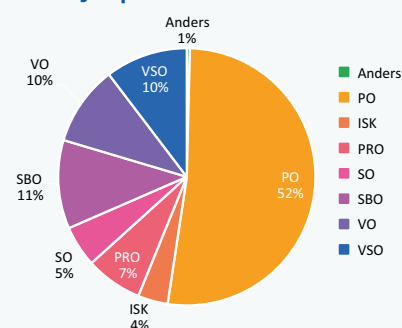
Deze factsheet over het Programma Schoolmaaltijden is opgesteld door het Jeugdeducatiefonds om de effecten van het onderdeel 'maaltijden op school organiseren' te delen.

Feiten en cijfers deelnemende scholen

Soorten scholen en waar staan de scholen

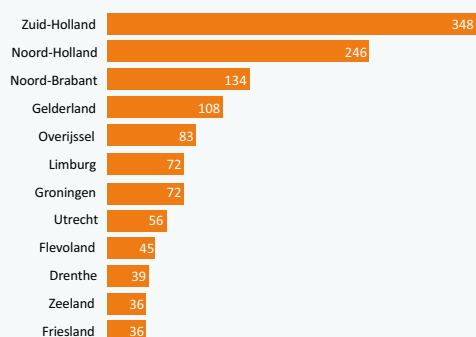
Ruim de helft van de deelnemende scholen die een maaltijd op school organiseren is een basisschool, een groot deel staat in de provincie Zuid-Holland. Zie voor meer details figuur 1 en 2.

Schoolsoorten binnen optie 'maaltijd op school'

Figuur 1: schoolsoorten binnen de optie 'maaltijd op school'

Aantal deelnemende scholen per provincie

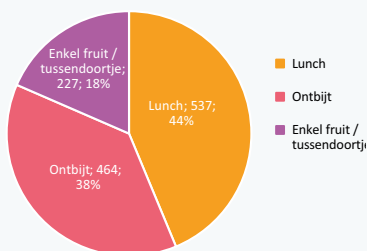

Figuur 2: aantal deelnemende scholen per provincie binnen de optie 'maaltijd op school'

Wat voor eten bieden de scholen hun leerlingen aan

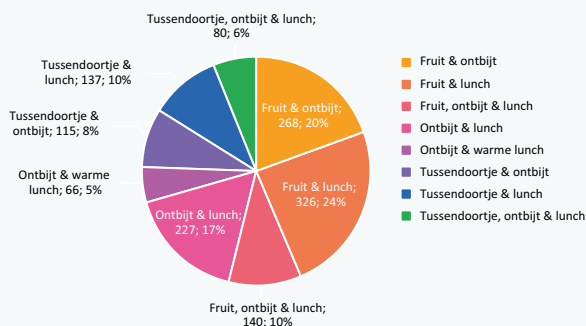
Het staat scholen vrij hoe zij het beschikbare budget inzetten om ervoor te zorgen dat kinderen niet met honger op school hoeven te zitten. Veel scholen kiezen voor een combinatie van fruit met ontbijt en/of lunch. Maar er zijn ook scholen die zowel ontbijt als lunch verzorgen of bijvoorbeeld in combinatie met een tussendoortje.

Verdeling aanbod alleen lunch, ontbijt of enkel fruit

Figuur 3: Wat bieden scholen de leerlingen aan bij 'maaltijd op school'

Combinatie maaltijden op school

Figuur 4: Welke combinatie maaltijden bieden scholen de leerlingen aan op school

Terugblik 2023 – vooruitblik 2024: ruimte en vertrouwen voor scholen

Resultaten uit grootschalig extern onderzoek naar schoolmaaltijden

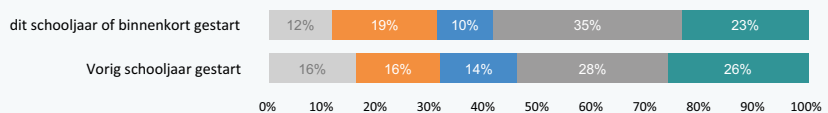
Het Ministerie van OCW heeft onderzoeksbureau KBA Nijmegen samen met de Wageningen University & Research (WUR) in de zomer van 2023 opdracht gegeven om de ervaren effectiviteit en implementatie van het programma Schoolmaaltijden te onderzoeken. De resultaten zijn eind december 2023 gedeeld met de kamer, zie het volledige rapport op [Rijksoverheid.nl](https://rijksoverheid.nl).

Kinderen met honger in de klas

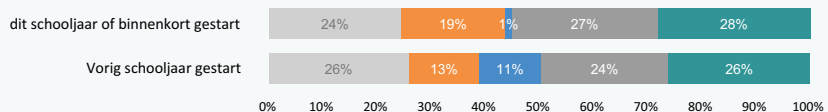
Deelnemende scholen geven aan dat voor deelname aan het programma hun leerlingen vaak geen gezonde lunch of tussendoortje hadden en met honger in de klas zaten.

Stellingen problematiek scholen (N=307, 307, 306)

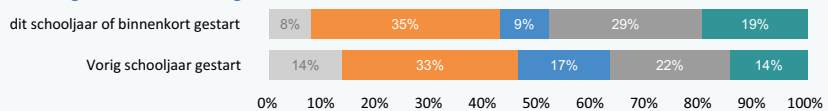
Leerlingen hebben op school geen gezonde lunch

Leerlingen hebben geen gezond tussendoortje op school

Leerlingen zitten met honger in de klas

■ nooit ■ zelden ■ een keer per week ■ een paar keer per week ■ dagelijks

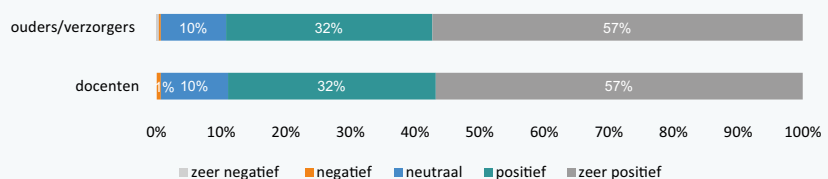
Figuur 5: Stellingen problematiek scholen, afkomstig uit de enquête onder deelnemende scholen – onderdeel 'maaltijden op school'. Zie pagina 31 onderzoeksresultaten rapport.

90% scholen en ouders tevreden met programma

De resultaten van het onderzoek laten zien dat het programma naar grote tevredenheid is van scholen, docenten en ouders. Scholen schatten in dat 90% van de ouders en 90% van de docenten positief tegen het programma aankijken, 57% van hen is zelfs zeer positief.

Visie ouders/verzorgers en docenten op maaltijden op scholen volgens de scholen (N=308, 307)

Hoe kijken volgens uw school ... in het algemeen tegen schoolmaaltijden aan?

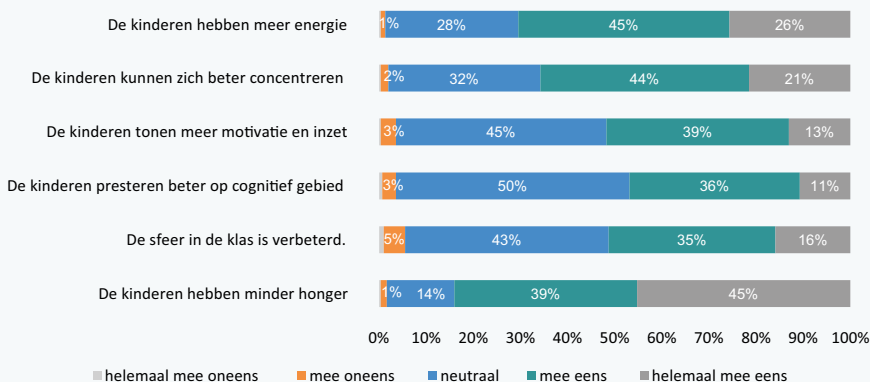
Figuur 6: Visie ouders/verzorgers en docenten op maaltijden op scholen, afkomstig uit de enquête onder deelnemende scholen – onderdeel 'maaltijden op school'. Zie pagina 25 onderzoeksresultaten rapport.

Kinderen minder honger, meer energie, meer motivatie

Belangrijker nog dan de tevredenheid van ouders en docenten: uit het onderzoek komt naar voren dat dankzij het programma kinderen met minder honger (84%) in de klas zitten. Verder hebben kinderen meer energie (71%), kunnen zich beter concentreren (65%) en ook de sfeer in de klas is verbeterd (51%). Kinderen zijn gemotiveerder (52%) en presteren op cognitief gebied (47%) beter, zie onderstaande figuur.

Daarnaast vermoedt meer dan de helft van de scholen (66%) positieve effecten op de leefstijl en gezond eetgedrag bij leerlingen thuis, en op voedselveiligheid van leerlingen (67%) (zie pagina 90 van het onderzoeksrapport).

Stellingen gevolgen maaltijden op school voor kinderen in de klas

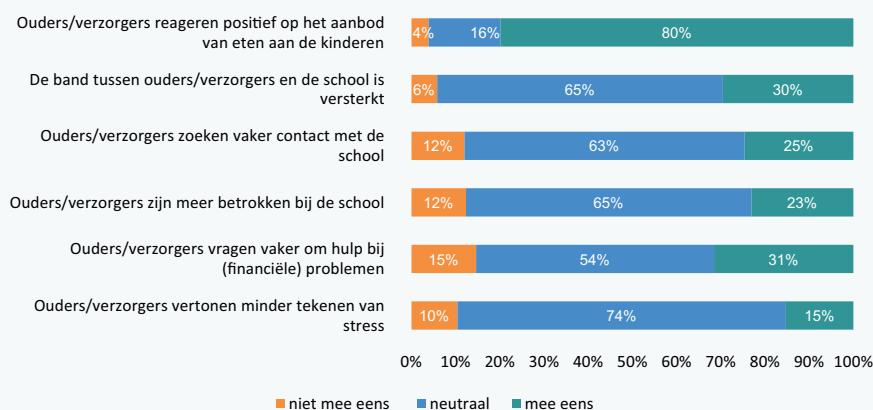

Figuur 7: Gevolgen maaltijden op school voor kinderen in de klas, afkomstig uit de enquête onder deelnemende scholen – onderdeel 'maaltijden op school'. Zie pagina 35 onderzoeksresultaten rapport.

School als vindplaats – betere band tussen scholen en ouders

De eerste plek waar armoede wordt opgemerkt is de school, een lege broodtrommel blijft niet onopgemerkt. Scholen zijn de vindplaats waar belemmeringen in de ontwikkeling van het kind vroegtijdig kunnen worden gesignaleerd. De school kent het kind en weet wat er nodig is om het kind de juiste ondersteuning te bieden. Juist daarom is het belangrijk dat het faciliteren van schoolmaaltijden via de school plaatsvindt. We zien dan ook in het onderzoek dat een flink deel van de scholen aangeeft dat de band tussen school en ouders is versterkt en dat ouders sneller vragen om hulp bij financiële problemen.

Stellingen gevolgen Programma Schoolmaaltijden op ouderbetrokkenheid

Figuur 8: Stellingen gevolgen Programma Schoolmaaltijden op, afkomstig uit de enquête onder deelnemende scholen – onderdeel 'maaltijden op school'. Zie pagina 36 onderzoeksresultaten rapport.

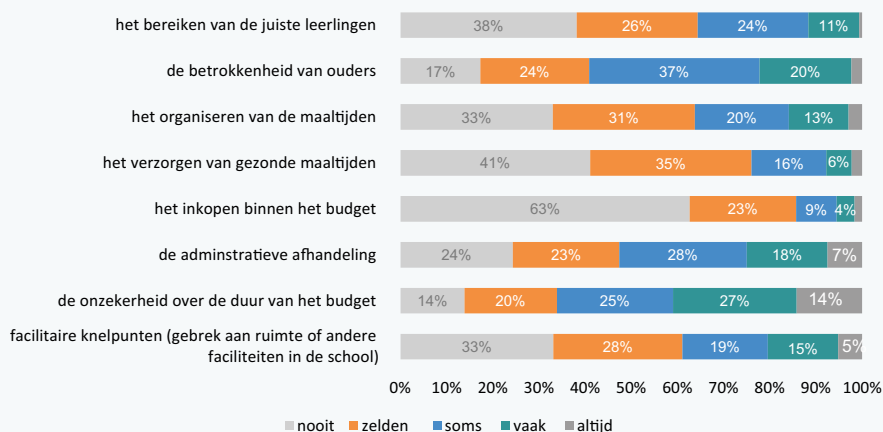
Iets extra's in de vakanties

Met de kerstvakantie voor de deur kregen deelnemende scholen die een maaltijd op school organiseren extra geld om hun leerlingen ook tijdens de kerstvakantie iets te eten en drinken mee te geven. Dit kon middels een pakket voor thuis met eten of drinken, of door bijvoorbeeld van het budget een kerstdiner te organiseren. Hier is gretig gebruik van gemaakt. Ruim 80% van de scholen hebben extra kerstbudget gebruikt om ook voor kinderen die het thuis niet breed hebben iets feestelijks te organiseren of mee te geven. Eerder kregen scholen de mogelijkheid om kinderen iets voor de zomervakantie mee naar huis te geven, ook toen zagen we dat heel veel scholen daar gebruik van maakten.

Uitvoerbaarheid en onzekerheid over continuïteit programma

De uitvoerbaarheid en belasting van het programma worden door de meeste scholen positief beoordeeld. Een meerderheid van de scholen (79%) denkt dat het programma zorgt voor financiële verlichting voor gezinnen. Het tijdelijke karakter van het programma wordt hierin wel als obstakel gezien, ook door ouders. Van de deelnemende scholen geeft 86% aan dat ze dit als knelpunt ervaren. Over het algemeen ervaren scholen niet veel knelpunten. Zij ervaren het vaakst knelpunten rondom de onzekerheid over de duur van het budget. De ondersteuning door het Jeugdeducatiefonds wordt door een ruime meerderheid (88%) als (zeer) behulpzaam ervaren. Volgens een ruime meerderheid van de scholen (89%) zijn zowel docenten als ouders/verzorgers positief tot zeer positief over de deelname aan maaltijden op school. Van de scholen die problemen ervaren met de uitvoerbaarheid geeft meer dan de helft (54%) aan dat de organisatie van de maaltijden zelf het meest belastend is, terwijl het voor ongeveer een derde (31%) van deze scholen om de administratieve afhandeling gaat.

Frequentie waarop knelpunten worden ervaren

Figuur 9: Frequentie waarop knelpunten worden ervaren, afkomstig uit de enquête onder deelnemende scholen – onderdeel 'maaltijden op school'. Zie pagina 38 onderzoeksresultaten rapport.

Groot deel scholen ziet geen negatief effect op onderwijstijd

Van de deelnemende scholen geeft 72% aan dat het programma geen effect heeft op de effectieve onderwijstijd, 14% van de scholen geeft aan dat het zelfs een positief effect heeft. Slechts 7% geeft aan dat het een negatief effect heeft op de effectieve onderwijstijd.

Redenen scholen om niet deel te nemen

In het onderzoek is aan niet-deelnemende scholen gevraagd waarom ze er tot nu toe voor gekozen hebben niet deel te nemen. Naast het feit dat er toch nog een deel van de scholen niet (of onvoldoende) bekend was met het programma, geven scholen onder andere aan dat ze onvoldoende betaald personeel hebben om het programma uit te voeren:

Redenen om voorsnog niet deel te nemen

Reden	N	%
Het programma was niet bekend binnen de school	25	26%
De school heeft onvoldoende betaald personeel voor het programma beschikbaar	24	25%
De school heeft onvoldoende vrijwilligers (ouders of anderen) voor het programma beschikbaar	21	22%
Eten verzorgen voor leerlingen behoort niet tot de taken van een school	9	9%
Het primaire proces heeft prioriteit	20	21%
De looptijd van het programma is te kort in verhouding tot de tijd en energie die het de school kost om op te zetten	6	6%
Deelname aan het programma is niet goed voor de beeldvorming over de school	0	0%
De school heeft onvoldoende leerlingen voor wie het programma van toegevoegde waarde zou zijn	15	15%
De school staat niet achter de wijze waarop het programma is ingericht	0	0%
De school zorgt zelf via een andere wijze voor maaltijden voor leerlingen	8	8%
Anders namelijk ...	31	32%
Totaal	97	100%

Figuur 10: Redenen om voorsnog niet deel te nemen, afkomstig uit de enquête onder deelnemende scholen – onderdeel 'maaltijden op school'. Zie pagina 77 onderzoeksresultaten rapport.

Verwachtingen voor 2024

Op dit moment wordt er hard gewerkt aan de werving van nieuwe scholen voor het programma in 2024. De verwachting is dat we samen met het Rode Kruis groeien naar 2400 deelnemende scholen. Dit op een totaal van circa 2700 scholen die aan de criteria voor deelname aan het programma voldoen. Van die 2400 scholen verwachten wij dat circa 1700 scholen ervoor kiezen om maaltijden op school te organiseren.

ontwikkeling voor alle kinderen

Bronnen: 'Data aanvraagstelsel Jeugdeducatiefonds' (figuur 1 t/m 4) Onderzoeksrapport Programma Schoolmaaltijden: 'Enquête onder deelnemende scholen, onderdeel maaltijden op school' (figuur 5 t/m 9) en 'Enquête onder niet-deelnemende scholen' (figuur 10)

Januari 2024